

Лайфхаки позовів проти рішень органів Антимонопольного комітету України

Ви — учасник, щодо вас порушено справу органами Антимонопольного комітету України або скаржник/замовник? Вважаєте рішення конкурентного відомства щодо вас неправомірним і маєте намір його оскаржити? Раджу не зволікати, адже в оскарженні рішень органів АМКУ є певні особливості, зокрема й присічність строків. Отже, давайте розберемось.

Антимонопольний комітет: конкурентне відомство та орган оскарження

Антимонопольний комітет України (далі — АМКУ) в сфері публічних закупівель функціонує:

як конкурентне відомство, що проводить дослідження конкурентного середовища на ринках, в тому числі під час проведення публічних закупівель тощо;

як орган оскарження.

АМКУ — конкурентне відомство. Центральний апарат АМКУ та його територіальні відділення в регіонах проводять дослідження. Під час досліджень органи АМКУ направляють вимоги про надання інформації, проводять перевірки, розглядають заяви і справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, проводять розслідування за цими заявами і справами. Крім того, органи АМКУ приймають передбачені законодавством про захист економічної конкуренції розпорядження та рішення за заявами і справами, переглядають рішення у справах, надають висновки щодо кваліфікації дій відповідно до законодавства про захист економічної конкуренції.

АМКУ — орган оскарження. АМКУ утворює Постійно діючу адміністративну колегію (чи колегії) з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель (далі — Колегія) з метою неупередженого та ефективного захисту прав та законних інтересів осіб, пов'язаних з участю у процедурах закупівлі. Рішення цієї Колегії приймаються від імені АМКУ.

Рішення АМКУ — виконувати чи ігнорувати?

Фактично набір дій, методів, механізмів роботи за наведеними функціями АМКУ різняться, проте рішення органів АМКУ і як конкурентного відомства, і як органу оскарження є **обов'язковими до виконання**. Як випливає зі змісту статей 22, 22-1 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» від 26.11.1993 № 3659-XII (зі змінами), **розпорядження, рішення та вимоги органу АМКУ є обов'язковими до виконання**.

Згідно з частиною дванадцятою статті 18 Закону України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII (далі — Закон України «Про публічні закупівлі») **рішення органу**

При повному або частковому копіюванні чи цитуванні будь-якої інформації з порталу "Радник у сфері публічних закупівель" ви зобов'язані вказувати джерело інформації (ст. 176 ККУ). Джерело:

https://radnuk.com.ua/praktyka_zakupivel/praktika-oskarzhennja/sv-lajfkhaky-pozoviv-proty-rishen-orhaniv-antymonopolnoho-komitetu-ukrainy/

Контактні дані: +38 (044) 451-85-71 | radnukdz@gmail.com

оскарження набирають чинності з дня їх прийняття та є **обов'язковими** для виконання замовниками, особами, яких вони стосуються.

На жаль, недобросовісні замовники досить часто ігнорують таке положення Закону України «Про публічні закупівлі» і не виконують рішення органу оскарження, однак за новою редакцією цього Закону із 19 квітня 2020 р. за невиконання рішення АМКУ як органу оскарження на керівників замовників накладатиметься чималий штраф. Невиконання рішення Антимонопольного комітету України як Органу оскарження за результатами розгляду скарг суб'єктів оскарження, подання яких передбачено законом, спричиняє накладення штрафу на керівника замовника від 34 000,00 грн до 85 000,00 грн. (частина 5 статті 164-14 КУпАП).

Отже, рішення органів АМКУ є обов'язковим до виконання і оскаржити його можна в судовому порядку. Законодавець передбачив можливість оскарження таких рішень у порядку господарського судочинства. Згідно з статтею 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції» від 11.01.2001 № 2210-III (зі змінами) заявник, відповідач, третя особа мають право оскаржити рішення органів АМКУ повністю або частково до господарського суду.

Територіальна підсудність

Рішення Колегії АМКУ з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель можна оскаржити до окружного адміністративного суду, територіальна юрисдикція якого поширюється на м. Київ.

Приклад. Комунальне підприємство Херсонської обласної ради «Херсонські авіалінії» витратило час та кошти на оплату судового збору (справа № 910/8183/19, постанова Верховного Суду України у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 02.12.2019), проте йому відмовлено у відкритті провадження у справі, оскільки позовні вимоги підлягають розгляду в порядку адміністративного судочинства.

Отже, справи у спорах щодо оскарження рішень органів АМКУ, прийняті за наслідками розгляду скарг учасників торгів, поданих у процедурах публічних закупівель, підлягають розгляду в порядку адміністративного судочинства. Натомість рішення АМКУ, зокрема щодо змов учасників під час участі в торгах, оскаржуються до господарських судів.

З підсудністю розібралися, надалі розглянемо основні правила та строк оскарження рішень органів АМКУ.

Строк оскарження

Позивачі мають знати, що строк оскарження рішень органів АМКУ є присічним.

Строк оскарження рішень органів АМКУ (як конкурентного відомства).

Законодавством передбачено **2 місяці** на оскарження рішень органів АМКУ як конкурентного відомства. Причому цей строк не може бути відновлено. Будь-які

доводи, пояснення з приводу незаконності та/або необґрунтованості рішень органів АМКУ

господарські суди не беруть до уваги, якщо такі доводи заявлено після завершення двох місяців з дня одержання рішення. Строк на оскарження рішень органів АМКУ не може бути відновлено, **незалежно від причин**, з яких його пропущено зацікавленою особою.

Пунктом 2 постанови Пленуму Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики застосування конкурентного законодавства» від 26.12.2011 № 15 визначено, що у застосуванні приписів частини першої статті 60 та частини другої статті 47 Закону України «Про захист економічної конкуренції» від 11.01.2001 № 2210-III (зі змінами) господарським судам слід ураховувати таке: *«За цими приписами передбачені ними строки оскарження рішень органу Антимонопольного комітету України не може бути відновлено. Встановлена Цивільним кодексом України позовна давність до відповідних правовідносин не застосовується, так само як і в оскарженні розпоряджень Антимонопольного комітету України та його органів. Аналогічним чином вирішується й питання щодо строків оскарження рішень органів Антимонопольного комітету України, прийнятих у справах про недобросовісну конкуренцію».*

Отже, **завершення присічного строку**, незалежно від причин його пропуску зацікавленою особою, є підставою для відмови в позові про визнання недійсним рішення (розпорядження) АМКУ та його органів. Не встигли — шансів у суді немає (справи № 922/327/18, № 910/6538/18, № 913/335/19).

Строк оскарження рішень Колегії АМКУ (як органу оскарження). Для оскарження рішень органу оскарження маємо часу вдвічі менше, ніж це встановлено на оскарження рішень органів АМКУ як конкурентного відомства. Рішення Колегії АМКУ може бути оскаржене суб'єктом оскарження, замовником у судовому порядку **протягом 30 днів з дня його оприлюднення в електронній системі закупівель.**

Оскільки маємо обмежені строки оскарження рішень органів АМКУ, потрібно ретельно підходити до підготовки позову. Тому наведу кілька основних лайфхаків із судової практики, що мають спростити оскарження рішень конкурентного відомства.

Оплата позову

За подання до суду позовної заяви про скасування рішень органів АМКУ доведеться сплатити **судовий збір**. Ставка судового збору за подання до адміністративного або господарського суду позовної заяви немайнового характеру (в нашому випадку це немайнові позови), який подано юридичною особою, становить **один прожитковий мінімум для працездатних осіб**. Положеннями статті 7 Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік» від 14.11.2019 № 294-IX (зі змінами) встановлено прожитковий мінімум на одну працездатну особу в розрахунку на місяць з 1 січня 2020 р. — 2102 гривні.

У разі коли в позовній заяві об'єднано дві і більше вимог немайнового характеру, **судовий збір сплачується за кожну вимогу немайнового характеру**. Тобто якщо позов складається із кількох вимог, наприклад, окрім вимоги визнати рішення органу оскарження протиправним і скасувати його, ви просите суд зобов'язати АМКУ знов-таки розглянути вашу скаргу, доведеться сплатити й за це.

При повному або частковому копіюванні чи цитуванні будь-якої інформації з порталу "Радник у сфері публічних закупівель" ви зобов'язані вказувати джерело інформації (ст. 176 ККУ). Джерело:

https://radnuk.com.ua/praktyka_zakupivel/praktika-oskarzhennja/sv-lajfkhaky-pozoviv-proty-rishen-orhaniv-antymonopolnoho-komitetu-ukrainy/

Контактні дані: +38 (044) 451-85-71 | radnukdz@gmail.com

Заборона вжиття заходів забезпечення позовів щодо торгів

Як свідчить судова практика, механізм забезпечення позовів щодо торгів майже не працював. Учасники сплачували судовий збір, подавали такі позови, але одержували відмову суду.

Водночас, **8 лютого 2020 р. набрав чинності Закон України** «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України щодо вдосконалення порядку розгляду судових справ» від 15.01.2020 № 460-ІХ, яким внесено зміни, зокрема до Господарського процесуального кодексу України від 06.11.1991 № 1798-ХІІ, статтю 137 цього Кодексу доповнено частиною дванадцятою такого змісту: «**Не допускається вжиття заходів забезпечення позову**, які полягають в (або мають наслідком) припиненні, відкладенні, зупиненні чи іншому втручанні у проведення конкурсу, аукціону, торгів, тендера чи інших публічних конкурсних процедур, що проводяться від імені держави (державного органу), територіальної громади (органу місцевого самоврядування) або за участю призначеного державним органом суб'єкта у складі комісії, що проводить конкурс, аукціон, торги, тендер чи іншу публічну конкурсну процедуру». Аналогічні зміни (доповнення) внесено до Цивільного процесуального кодексу України від 18.03.2004 № 1618-ІV (частина 11 статті 150), Кодексу адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-ІV (частина шоста статті 151).

Отже, **заборонено вжиття заходів забезпечення позовів щодо торгів.**

Нюанси оформлення позовних вимог до АМКУ

Позовна заява. Основні відомості та вимоги

Відповідно до частини п'ятої статті 160 Кодексу адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-ІV (зі змінами) та частини третьої статті 162 Господарського процесуального кодексу України від 06.11.1991 № 1798-ХІІ (зі змінами) **в позовній заяві зазначаються**, зокрема:

найменування суду першої інстанції, до якого подається заява;

повне найменування (для юридичних осіб) або ім'я (прізвище, ім'я та по батькові — для фізичних осіб) сторін та інших учасників справи, їх місцезнаходження (для юридичних осіб) або місце проживання чи перебування (для фізичних осіб); поштовий індекс; ідентифікаційний код юридичної особи в Єдиному державному реєстрі підприємств і організацій України (для юридичних осіб, зареєстрованих за законодавством України); реєстраційний номер облікової картки платника податків (для фізичних осіб) за його наявності або номер і серія паспорта для фізичних осіб — громадян України (якщо такі відомості відомі позивачу), відомі номери засобів зв'язку, офіційна електронна адреса або адреса електронної пошти;

зазначення ціни позову, обґрунтований розрахунок суми, що стягується, — якщо у позовній заяві містяться вимоги про відшкодування шкоди, заподіяної оскаржуваним рішенням, діями, бездіяльністю суб'єкта владних повноважень;

зміст позовних вимог і виклад обставин, якими позивач обґрунтовує свої вимоги, а в разі подання позову до декількох відповідачів — зміст позовних вимог щодо кожного з відповідачів;

виклад обставин, якими позивач обґрунтовує свої вимоги; зазначення доказів, що підтверджують вказані обставини;

перелік документів та інших доказів, що додаються до заяви; зазначення доказів, які не можуть бути подані разом із позовною заявою (за наявності), зазначення щодо наявності у позивача або іншої особи оригіналів письмових або електронних доказів, копії яких додано до заяви.

У позовній заяві **можуть бути вказані й інші відомості**, необхідні для правильного вирішення спору.

Отже, **у разі оскарження рішення органу оскарження**, у позовній заяві відповідачем визначається Колегія АМКУ з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель.

У разі оскарження рішень АМКУ, його територіальних відділень, відповідачем визначається відповідно АМКУ або його територіальне відділення.

Мотивувальна частина позову має містити виклад обставин щодо протиправних дій (бездіяльності) рішень органу АМКУ, а **в прохальній частині позову** потрібно заявити позовні вимоги до АМКУ. У разі порушення наведених вище правових норм, такий позов буде залишено без руху та надано час для виправлення недоліків (справи № 640/22955/19, 640/22442/19).

Залучення третіх осіб

Частиною другою статті 49 Кодексу адміністративного судочинства України зазначено, що **треті особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору**, можуть вступити у справу на стороні позивача або відповідача до закінчення підготовчого засідання або до початку першого судового засідання, якщо справа розглядається в порядку спрощеного позовного провадження, у разі коли рішення у справі може вплинути на їхні права, свободи, інтереси або обов'язки.

Вони можуть бути залучені до участі у справі також за клопотанням учасників справи. Якщо адміністративний суд при вирішенні питання про відкриття провадження у справі або при підготовці справи до судового розгляду встановить, що судові рішення може вплинути на права та обов'язки осіб, які не є стороною у справі, суд залучає таких осіб до участі в справі як третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору.

При повному або частковому копіюванні чи цитуванні будь-якої інформації з порталу "Радник у сфері публічних закупівель" ви зобов'язані вказувати джерело інформації (ст. 176 ККУ). Джерело:

https://radnuk.com.ua/praktyka_zakupivel/praktika-oskarzhennja/sv-lajfkhaky-pozoviv-proty-rishen-orhaniv-antymonopolnoho-komitetu-ukrainy/

Контактні дані: +38 (044) 451-85-71 | radnukdz@gmail.com

Вступ третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору, не має наслідком розгляд адміністративної справи спочатку.

Оскільки перегляд вашої скарги до АМКУ може вплинути на права та інтереси замовника і переможця торгів (у разі оскарження вибору переможця), раджу **зазначати в позові про залучення третіх осіб**(справа № 640/22914/19). Аналогічно слід вчиняти і для **господарського судочинства**. Зокрема, оскільки в справах щодо змов учасників під час торгів органи АМКУ визнають такими, що вчинили порушення законодавства про захист економічної конкуренції, двох і більше суб'єктів господарювання, є потреба залучення цих осіб до участі у справі(справа № 913/38/20).

Відповідно до частини третьої статті 176 Господарського процесуального кодексу України, якщо при відкритті провадження у справі було вирішено питання про залучення третіх осіб, позивач **не пізніше двох днів з дня вручення копії ухвали** про відкриття провадження у справі повинен **направити таким третім особам копії позовної заяви з додатками**, а докази такого направлення надати суду до початку підготовчого засідання або до початку розгляду справи по суті в порядку спрощеного позовного провадження.

Додатки до позовної заяви

При оскарженні рішень органу до адміністративного суду **до позовної заяви додаються:**

відповідно до частини першої статті 161 Кодексу адміністративного судочинства України

копії позовної заяви;

копії доданих до позовної заяви документів відповідно до кількості учасників справи, крім випадків, визначених частиною другою цієї статті;

відповідно до пункту 1 частини 1 статті 164 Господарського процесуального кодексу України

документи, які підтверджують відправлення іншим учасникам справи копії позовної заяви і доданих до неї документів.

Висновок. Мають бути подані копії додатків до позовної заяви у необхідних примірниках — для відповідача та третіх осіб. Інакше заяву буде залишено без руху та надано час для усунення недоліків(справа № 640/19803/19).

Статтею 172 Господарського процесуального кодексу України передбачено, що позивач, особа, яка звертається з позовом в інтересах іншої особи, зобов'язані **до подання позовної заяви надіслати учасникам справи її копії та копії доданих до неї документів листом з описом вкладення**. Такий самий обов'язок покладається на позивача у разі залучення судом до участі у справі іншого відповідача, заміни неналежного відповідача, залучення або вступу у справу третьої особи.

Висновок. При оскарженні до господарських судів рішень АМКУ, його територіальних

При повному або частковому копіюванні чи цитуванні будь-якої інформації з порталу "Радник у сфері публічних закупівель" ви зобов'язані вказувати джерело інформації (ст. 176 ККУ). Джерело:

https://radnuk.com.ua/praktyka_zakupivel/praktika-oskarzhennja/sv-lajfkhaky-pozoviv-proty-rishen-orhaniv-antymonopolnoho-komitetu-ukrainy/

Контактні дані: +38 (044) 451-85-71 | radnukdz@gmail.com

відділень, позивач має надати суду докази належного виконання ним процесуального обов'язку надсилання на адресу відповідача доданих до позовної заяви документів. Інакше заяву буде залишено без руху та надано час для усунення недоліків (справи № 916/191/20, № 916/272/20).

Представництво в суді. Підтвердження повноважень представника

Частиною першою статті 57 Кодексу адміністративного судочинства України, частинами першою та другою статті 58 Господарського процесуального кодексу України передбачено, що **представником у суді може бути адвокат або законний представник.**

У рішенні Конституційного Суду України від 08.04.1999 № 3-рп/99 зроблено висновок, що за правовою природою **представництво в суді є правовідносинами**, в яких одна особа (представник) на підставі певних повноважень виступає від імені іншої особи (довірителя) і виконує процесуальні дії в суді в її інтересах, набуваючи (змінюючи, припиняючи) для неї права та обов'язки.

Особливості представництва в адміністративному та господарському судочинстві передбачено, серед іншого, частиною 4 статті 59 Кодексу адміністративного судочинства України та частиною 4 статті 60 Господарського процесуального кодексу України, згідно з якими **повноваження адвоката як представника підтверджуються довіреністю або ордером**, виданими відповідно до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012 № 5076-VI. В ордері на надання правової допомоги **має бути зазначена конкретна назва суду**, у якому надається правова допомога (справа № 640/544/20).

Суддя повертає позовну заяву, у разі якщо позов подано особою, яка не має адміністративної процесуальної дієздатності, не підписано або підписано особою, яка не має права її підписувати, або особою, посадове становище якої не вказано (справа № 640/667/20).

Отже, ми з вами розглянули **основні лайфхаки з судової практики**. Сподіваюсь, вони спростять оскарження рішень конкурентного відомства.

Важливо! Пам'ятайте про правила об'єднання позовних вимог — скасувати рішення органу оскарження в одному позові, зобов'язати замовника скасувати результати торгів — в іншому. **Об'єднання в одне провадження кількох вимог**, які належить розглядати в порядку різного судочинства, **не допускається.**